

## 5 מהם שבורות ומנופצות ואחת שלמה.

אוצר החכמה

עלי לתאר לכם - כפי ידיעתי - את מקומה של עירנו החדשה, כשיורדים מרחוב הנביאים דרך ביה"ח בקור חולים אל רחוב יפו (כהיום דהוסב שמו לרחוב הרצל) ומשם אל רחוב המלך ג'ורג' (כהיום רחוב המלך דוד) בלכתנו לשערי-חסד, אין אנו יורדים לשם אלא הולכים ישר ועוברים כמה רחובות ב"רחבי" עד לשכונת קרית שמואל, ממנה הולכת דרך המלך, כביש רחב ומשוכלל של מכוניות ל"קטמון" כאמור, חשבתי מקודם שהיא שכונה כמא"ש או שערי חסד, אבל המציאות היא שהיא גדולה בשטחה משתי השכונות האלה יחד יותר מכפלים ועוד, זהו ישוב ערבים ונוצרים עשירים מופלגים, בו התבצרו חיילי הלגיון הערבי וירו אל שלשת השכונות הנז', וכשגברה יד ישראל בעזר צור ישועתו נלחמו בהחיילים ההם עד שנצחום, והתושבים ברחו על נפשם בעזבם את רהיטיהם הכבדים. באנו אל החדר הזה, הנחתי את כר הבגדים על הארץ בפינה. מיד התנפלה אצכם תחי עליה ונרדמה שינה שקטה שלא ידענוה זה שמוננה עשר יום, אני מצאתי כסא אי נשענתי עליו ונפלה עלי שינה חזקה, אבל רק תנומה מעטה. הקיצותי והבטתי סביבותי ונזכרתי כל המוצאות אותי, וגם שלא קיימתי עוד סעודת מלוח מלכה, הבטתי סביבות ביתי החדש הזה והנה מבית א' לא רחוק מאיר נר, נגשתי ודפקתי על הדלת והנה קול יהודי אומר מי שם? עניתי גם אני יהודי ואני מבקש מים, נתנו לי ספל קטן מלא. רחצתי את ידי, בקשתי עוד א' לשתות נתנו לי, בקשתי עוד כלי א' שיכיל איזה כוסות לשאתו הביתה, אמרו שאין להם, נתנו לי 2 ספלים מלאים מים, ששמחתי עליהם כמוצא שלל רב, יש לי מים לסעודת מלוח מלכה וגם מים לרחיצת ידיים שחרית, ומה חסר לי עוד.

- בבקר השכם התפללתי בביתי ביחידות כמובן. הבאתי מים לאמכם לנטילת ידיים, והיא האיצה בי ללכת להמשרד להביא את השק השני, וב"ה מצאתי את הדרך לשם. ושם מצאתי המולדה גדולה של נשים וילדיהן שמושיטים להן כוסות קאקאו וקפא עם

# בצאתי מירושלים קצט

חל"ב וגם דייסות למיניהם, אמרתי! ברוך שבחר בעמו הטוב.  
 בשמונה בערך באה אחותכם מ' עם בעלה לראותנו וליראות,  
 אחרי שלא נתראינו קרוב לשבעה חדשים. אחרי ספרי להם  
 בקצרה מכל העבר עלינו, אמר גיטכם הי"ו, ומה יהיה כעת,  
 האם תשבו ככה, אמרתי לו אני שמח ומודה לה' על כל חסדיו  
 הרבים שהחיינו והצילנו ומה חסר לי עוד, אמר, אבל הלא אתם  
 זקוקים לכלי בית, מטה ושלחן, כסא, ומנורה, אמרתי לו אתה  
 רואה את הכר הזה, זהו כל רכושי, ואני מקוה שכשאנוח איזה  
 ימים יעזרני ה' ללוות איזה סכום לקנות הצרכים היותר הכרחיים,  
 שתק, ורמז לאחותכם, והם יצאו שניהם את הבית, עברה קרוב  
 לחצי שעה ואני שומע קול צעדיך כבדים עולים על המדרגות,  
 והנה נכנסו שניהם כשהם נושאים מטת ברזל טובה, שאלרבים  
 מאין לכם כ"כ כסף והיכן קניתם כל כך מהר, ענה, פה לא  
 קונים, פה לוקחים, העיר וכל אשר בה הפקר וכל הקודם זכה.  
 עלי לשוב למחשבותי מיועש"ק העבר, אחרי הכניעה  
 המהודרה שלנו, אני מדגיש המהודרה, וכן הדבר, זו לא היתה  
 כניעת השפלה ח"ו, כי אם כניעה של כבוד וגדולה לרבנינו  
 וראשינו ותפארת לכל עמנו ישראל.

לא יאומן כי יסופר הדבר הזה, כשעה אחרי הכניעה נכנסו  
 לרחובותנו ולשכונתנו חיילי שונאינו, והנה הם חמושים בכלי קרב  
 היותר חדשים וחדשים ועל חויהם כמה שורות של עשרות  
 כדורים, וזהם גבורים במראה פניהם ובקומתם המוצקה ובמספרם  
 הגדול, את מספר אלה שעברו על ידי אני משער לרבוא, ומצד  
 השני חיילינו שהשליכו את נשקם, והנה הם חמשה ועשרים  
 במספר, ורק לחלק מהם הי' רובה פשוט וכדור אחד או שנים,  
 ואיזה חשבון הי' להמשיך עוד במלחמה.

חשבתי אז שבמצבנו זה נתבארו לי המליכ הנוספים  
 שבנוסח "על הנסים" אנו אומרים על הנסים, אני מבין, נסים  
 כמשמעו, כהדברים הבאים, "רבים ביד מעטי, גבורים ביד חלשים",  
 נבונים ומובנים גם המלים, "על התשועות ועל המלחמות" שהרי

היו מלחמות והתמודדות הכחות, אבל המלים „על הגבורות“ לא  
הבנתי את כפל הלשון הזה. ביום הנז' נבונותי כי כן הדבר,  
אלהי ישראל חנן את עמו בגבורה יוצאת מן הכלל, הגעו  
בעצמיכם, מצר א' המון של רבבות ועליהם מפקדי צבא מלומדים  
ומנוסים וכלי משחית רבים מאד גם במספריהם וגם במיניהם.  
קלים וכבדים מאד, וכל הארץ ברשוחה לארכה ולרחבה, ומהצד  
השני קומץ של ילדים רכים לא מלומדי מלחמה ומכש"כ לא  
מנוסים והם עומדים כמו במלכודת מבלי לצאת למרחב, ורק כלי  
משחית מהמין היותר פשוט בידם וגם זה לא במדה מספקת,  
ובכל זאת פחדו שונאינו לגשת אלינו עד שנחננו להם את זכות  
הכניסה למשכנותנו, וכן הי' ביום הש"ק, לנו הורשו לצאת אל  
מחוץ לשער ציון, והם פחדו לחייהם ולא הרהיבו להוציא חוטמם  
אל מחוצה לו.

אהובי בני, הרביתי במכתבי זה להלאותכם בקריאתו,  
וחושבני כי לא רק שלא תכעסו עליהם, כי אם תודו לי על  
תארי לכם מצבנו, שהוא באמת מענין לכל עמנו, בהיות שזכיתי  
וישבתי מול תל תלפיות מקום שכל עיני עמנו צופיות לבנינו  
השלם במהרה בימינו אמן.

יודעני שהחסרתי הרבה ענינים ומעשים שהיו ראויים גם  
להכתב לרורות ולפרסמם, אבל לא ידעתי שצרותינו ירבו כל  
כך, הבה נקוה לבעל מלחמות ב"ה שהוא גם משבית מלחמות  
שיגביר כח חיילינו חייליו היו ויצאו מהמלחמה בזר נצחון  
וכבוד להם ולעמנו ולאבינו שבשמים והוא ית' יוסיף משלו וישלח  
לנו במהרה את משיחו הנאמן לבנות את ביתו הגדול והקדוש  
שינהרו אליו כל העמים.

נזכרתי בעוד דבר מענין, שעלי לספרו לכם.

את דבר הנסים שהי' לי ולחברי הח"ק ביום עשרה בטבת  
כתבתי בזמנו לאחיכם הר"פ שליט"א, ומרוב התרגשותו בקשני  
בתשובתו שלא אוסיף להשתחף בקבורת מתים עד שתשקוט  
הארץ. וכאמור בדברי מכתבי זה לא יצאתי מהיום ההוא את

שערי העיר עד שגורשתי ממנה בשדידת כל רכושי, אבל כן השתחפתי בקבורת מתים, מבלי לעבור על דבריו, לצאת אל הר הזיתים מקום מסוכן מפני שכניו יושבי סילואן.

ביועש"ק אמור, למחרת התחלת התגברות המצור והמלחמה מכל סביבות ישובנו הצפוף, גם ממרומי הסילואן אל חלונותינו, ומהר הבית (שלנו) אל ישיבת פורת יוסף, מהחנויות החשכות אל מגרשנו וביהכ"נ תפארת ישראל, ומחוץ לחומה אל תוך הרחוב שלפני שער ציון. בתוך הערבובייה הגדולה הזאת, עלה א' מבחורינו על קיר החומה לסקור את מצב שונאינו (איני יודע אם קיבל פקודה לזה?) קיבל יר' בראשו ונפל ארצה מתבוסס בדמו, הכניסוהו לחדר המתים שבביה"ח משגב לדרך עד שיהי' אפשרות להוציאו ולקברו בבית הקברות החדש בשכונת סנהדרי', שבו נקברו כל המתים וההרוגים מסוף ימי חדש טבת הנו', חכינו בכל יום מהשבוע שלאחריו לאיזה הזדמנות של מכונית להוציאו. וכאמור, נותקינו לגמרי מהעיר החדשה, ובינתיים נתוספו עליו עוד הרוגים במשך השבוע עד לעשרים, ביועש"ק בהר נתיאשנו כבר מכל אפשרות הוצאתם, החלו עסקנינו הצבוריים ובראשם הרב ר' יצחק אורנשטיין הי"ד לדחוק על הרבנים למצוא היתר לקבורתם בתוך העיר, בניגוד להלכה הידועה שאין קוברים מת בירושלים מפני קדושתה העליונה, אבל מפני צורך השעה המיוחדת, ומפני כבוד המתים והחיים התירו לעשות כן, אבל בפירוש באופן עראי שבהזדמנות הראשונה נוציאו מהקברים האלה אל ביה"ק הכללי שמחוץ לחומה. הזמינו גם אותי לחוות את דעתי באופן הוצאת הדבר לפועל.

אמרתי להם, הדרך הנכונה לתקן להם ארונות של עץ, לפחות, (יותר טוב, אם הי' אפשר לעשות של מתכות) אבל במצבנו כהיום אי אפשר זה, אין לנו במציאות עצים די הצורך וגם אין עוד זמן — עד הש"ק — לחפור כ"כ עמוק עד שנוכל להעמיד 3 ארונות זה ע"ג זה, ולכן הוחלט לחפור חפירה אחת רחבה ועמוקה כפי האפשר עד שנוכל לקברם זה-אצל זה בקבר

## לוח ירושלים

1234567

א', ועליהם עוד שורה של קבורה כזו, וגם על השורה השנית שורה שלישית, וכולם כמובן מבלי רחיצת טהרה ובלבושיהם שנרצחו עם הכובע והנעליים.

בהיותי א' משלש חברי הח"ק שבישובנו זה, השתתפתי בפעולת מצוה זו, וכך קברנו בהכרך הקטן שבצד חצרנו, מול ישיבת שער השמים 19 גברים, ולמרגלות עוד קבר לשבע נשים הרוגות מלחמה, ביום ה' שלאחריו נתוספו עוד שבעה הרוגים ושלוש הרוגות, ביניהם הרב ר' יצחק אורנשטיין ואשתו שפאנאו א' רצחם, עוד ביום א' ההוא (י"ד אייר פסח שני). גם פה היו במשך שעות החפירות והקבורות יריות רבות מקרוב ומרחוק ומכולם הצילו ה' ברוך רחמיו.

יחד עם המתים וההרוגים האלה קברתי חלק גדול מסוכתי. הדפנות, שהיו בהחצר, שאחינו הספרדים היו בבורם מבתיים התכנסו לתוך המרחפים שמתחת לשורת הבתים שלנו, ומפני דוחק המקום הוציאו את כל הכלים הנמצאים שם והעלום אל החצר, מהם הצענו על הארץ כמה קרשים למטה מהגויות הקדושים ומהם עשינו גם דפנות להקבר המשונה הזה וגם לכיסוי ממעל להם, ועל הכיסויים האלה שפכנו עפר הרבה.

תהיינה נשמותיהם צרורות בצרור החיים ויחבעו נקמה מלפני כסא הכבוד.

נקוה לה' שיאמר די לצרותינו המרובים וליסורים הנוספים שבהם ובמהרה יחיש קץ גאולתנו ופדותנו.